

Sygn. akt I PSK 135/22

## POSTANOWIENIE

Dnia 16 marca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z powództwa B. D. i P. O.  
przeciwko D. Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością Spółce komandytowej z  
siedzibą w R.  
o ustalenie daty rozwiązania stosunku pracy oraz odszkodowanie za niezgodne z  
prawem rozwiązanie umowy o pracę,  
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń  
Społecznych w dniu 16 marca 2023 r.,  
skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i  
Ubezpieczeń Społecznych w Piotrkowie Trybunalskim  
z dnia 29 kwietnia 2022 r., sygn. akt V Pa 9/22,

**odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.**

### UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2022 r., oddalił apelację pozwanej D. Spółki z o.o., Spółki komandytowej z siedzibą w R. (dalej jako Spółka) od wyroku Sądu Rejonowego w Radomsku z dnia 7 grudnia 2021 r., którym: 1.1) zasądzono od pozwanej na rzecz powoda B. D. kwotę 16.935 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, 1.2) ustalono, że stosunek pracy między powodem B. D. a pozwaną ustał w dniu 30 lipca 2021 r. na podstawie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p., 1.3) nakazano pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Radomsku kwotę 750 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powód był z mocy ustawy zwolniony, 1.4) nadano wyrokowi w

pkt 1 rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 5.645 zł, 2.1) zasądzone od pozwanej na rzecz powoda P. O. kwotę 12.630 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 sierpnia 2021 r. do dnia zapłaty, 2.2) ustalono, że stosunek pracy między powodem P.O. a pozwaną ustał w dniu 30 lipca 2021 r. na podstawie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p., 2.3) nakazano pobrać od pozwanej na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Rejonowego w Radomsku kwotę 750 zł tytułem opłaty od pozwu, od której powód był z mocy ustawy zwolniony, 2.4) nadano wyrokowi w pkt 2.1 rygor natychmiastowej wykonalności co do kwoty 4.210 zł.

Sąd Okręgowy podzielił stanowisko Sądu pierwszej instancji, że do zakończenia stosunku pracy między stronami doszło z dniem 30 lipca 2021 r. na skutek rozwiązania umowy o pracę przez powodów z winy pracodawcy (art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p.). Rozwiązanie umowy o pracę było uzasadnione, ponieważ nieopłacanie przez pozwaną składek na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzeń powodów w okresie od listopada 2019 r. do sierpnia 2021 r. - mimo potrącania części składki z ich wynagrodzenia - jest ciężkim naruszeniem podstawowych obowiązków pracodawcy w rozumieniu art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. Według Sądu Okręgowego nie można było również uznać, że skorzystanie przez powodów z trybu rozwiązania umowy o pracę przewidzianego w art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. stanowiło nadużycie prawa (art. 8 k.p.), jako dokonane wyłącznie w celu skrócenia okresu wypowiedzenia, aby powodowie mogli rozpocząć pracę u nowego pracodawcy. Pozwana już na koniec 2019 r. nie tylko nie płaciła składek na ubezpieczenia społeczne, ale nie wypłacała powodom wynagrodzenia, przez co chcieli oni zakończyć zatrudnienie w pozwanej Spółce. Ponadto nie można nie zauważyć, że powodowie gotowi byli zawrzeć ugodę i zakończyć spór polubownie, na co pozwana nie wyraziła zgody. A zatem to postawa pozwanej naruszała zasady współżycia społecznego. Niezależnie od tego, w ocenie Sądu Okręgowego, wola podjęcia niezwłocznie nowej pracy nie pozbawia pracownika prawa do rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, jeśli ziszczy się przesłanki z art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p.

Pozwana w całości zaskarżyła wyrok Sądu Okręgowego skargą kasacyjną, domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej instancji, rozpoznania skargi kasacyjnej na

rozprawie oraz zasądzenia od powodów na jej rzecz zwrotu kosztów procesu za obie instancje i za postępowanie kasacyjne.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenia prawa materialnego: 1) art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p., przez błędne zastosowanie polegające na uznaniu, że nieopłacanie składek na ubezpieczenia społeczne stanowi ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków wobec pracownika, mające negatywny wpływ na jego sytuację, podczas gdy wynagrodzenie powodów było wypłacane oraz mimo że tego rodzaju uchybienie w istocie nie wpłynęło negatywnie na sytuację powodów; 2) art. 8 k.p., polegające na uznaniu, że skarżącej nie przysługuje prawo powoływania się na zarzut nadużycia prawa, podczas gdy z zebranego w sprawie materiału dowodowego wynikało w sposób jednoznaczny, iż ewentualne naruszenia skarżącej – których, wbrew twierdzeniom powodów, nie można zakwalifikować jako mające negatywny wpływ na ich sytuację - w rzeczywistości nie stanowiły podstawy do rozwiązania stosunku pracy, zaś skorzystanie przez powodów z trybu z art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. wynikało wyłącznie z chęci natychmiastowego zakończenia przez nich stosunku pracy i podjęcia pracy u nowego pracodawcy, tj. miało na celu wyłącznie obejście prawa.

W skardze zarzucono również naruszenie przepisów postępowania, mających istotny wpływ na wynik sprawy, to jest - art. 233 § 1 k.p.c., polegające na przekroczeniu granic swobodnej oceny dowodów i dokonaniu dowolnej oceny dowodów, w szczególności na: a) błędnym podtrzymaniu stanowiska, że w zakresie oceny, czy doszło do ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków nie ma znaczenia przyczyna tego naruszenia, w tym brak możliwości pozyskania przez pracodawcę środków na wypłatę wynagrodzenia, podczas gdy ocena tych okoliczności jest niezbędna do ustalenia, czy winie umyślnej lub rażącego niedbalstwa można przypisać znamię „ciężkości”; b) bezzasadnym przyjęciu, że działanie pracodawcy będące podstawą rozwiązania umowy o pracę stworzyło realne zagrożenie istotnych interesów pracownika; c) nieuwzględnieniu w dostatecznym stopniu zeznań świadka K. K. oraz przesłuchania skarżącej, dotyczących relacji między stronami oraz rzeczywistej przyczyny rozwiązania umów o pracę, co było nieuzasadnione także z uwagi na sprzeczność z doświadczeniem życiowym: wersje powodów są wewnętrznie spójne, gdyż mają oni wspólny interes faktyczny i prawny, żeby stan faktyczny przez nich przedstawiony był spójny,

natomiast jest on sprzeczny z zeznaniami tego świadka, który wprost przyznaje, że w chwili rozwiązania umowy o pracę za porozumieniem stron powodowie mogli wiedzieć, że pracodawca ma opóźnienie z uiszczaniem składek, tym bardziej, iż znali oni ciężką sytuację finansową skarżącej, zaś jedynym celem rozwiązania przez nich umowy na podstawie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. było poszukiwanie podstaw do skrócenia okresu wypowiedzenia w celu szybszego podjęcia nowego zatrudnienia; c) błędnym przyjęciu, że podjęcie przez powodów pracy u innych pracodawców bezpośrednio po złożeniu oświadczenia o rozwiązaniu umowy o pracę pozostaje bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy.

Według skarżącej skarga kasacyjna zasługuje na przyjęcie jej do rozpoznania z uwagi na występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

- 1) czy w sytuacji, gdy rzeczywistą przyczyną zakończenia stosunku pracy przez pracownika jest wola podjęcia pracy u innego pracodawcy, a pracownik w celu uniknięcia konieczności oczekiwania na zakończenie okresu wypowiedzenia rozwiązuje umowę o pracę w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. z uwagi na dopuszczenie się przez pracodawcę ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika w postaci zaniechania opłacania składek na ubezpieczenia społeczne, to takie rozwiązanie umowy można oceniać w kategorii nadużycia prawa z art. 8 k.p.?,
- 2) czy nieopłacanie przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne, które pozostaje bez negatywnego wpływu na sytuację pracownika, w każdej sytuacji, niezależnie od okoliczności sprawy w szczególności, gdy pracodawca wypłaca wynagrodzenie za pracę, będzie stanowić ciężkie naruszenie obowiązku przez pracodawcę i podstawę do rozwiązania przez pracownika umowy w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p.?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Obowiązkiem skarżącego jest sformułowanie i uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania w nawiązaniu do tych przesłanek, gdyż tylko wówczas może być osiągnięty cel wymagań przewidzianych w art. 398<sup>4</sup> § 2 k.p.c. Rozstrzygnięcie Sądu Najwyższego w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wynika z oceny czy okoliczności powołane przez skarżącego odpowiadają tym, o jakich stanowi art. 398<sup>9</sup> § 1 k.p.c.

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance występowania w sprawie istotnego zagadnienie prawnego (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.). Nie można jednak uznać, że przesłanka ta występuje w sprawie.

Stosownie do utrwalonego orzecznictwa dla przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania w związku z występowaniem w sprawie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. konieczne jest przedstawienie problemu o charakterze abstrakcyjnym, nierozstrzygniętego w dotychczasowym orzecznictwie i wymagającego pogłębionej wykładni. Zagadnieniem prawnym jest bowiem zagadnienie, które wiąże się z określonymi przepisami prawa materialnego lub procesowego, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia konkretnej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie na zagadnienie prawne uzasadniające wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno nastąpić przez jego sformułowanie jako problemu prawnego wymagającego rozstrzygnięcia, określenie przepisów prawa, w związku z którymi powstało i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do rozważenia, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; z dnia 10 stycznia 2012 r., I UK 305/11, LEX nr 1215784; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 10 września 2014 r., I CSK 729/13, LEX nr 1532950; z dnia 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, LEX nr 1622307; z dnia 14 kwietnia 2015 r., II PK 217/14, LEX nr 678073; z dnia 28 października 2015 r., I PK 17/15, LEX nr 2021940; z dnia 14 stycznia 2016 r., II CSK 382/15, LEX nr 2090999).

Ponadto, istotnym zagadnieniem prawnym w rozmiennieniu art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c. jest zagadnienie nowe, nierozwiązane dotąd w orzecznictwie, którego rozstrzygnięcie może przyczynić się do rozwoju prawa. W konsekwencji nie można uznać, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (art. 398<sup>9</sup> § 1 pkt 1 k.p.c.), jeśli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii przedstawianej w skardze i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP - wkładka z 2003 r. nr 13, poz. 5; z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468; z dnia 189 stycznia 2012 r., I UK 328/11, LEX nr 1215423; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 294/11, LEX nr 1214578). Jednocześnie zagadnienie prawne powinno być sformułowane w oparciu o okoliczności mieszczące się w stanie faktycznym sprawy wynikającym z dokonanych przez sąd ustaleń (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 czerwca 2001 r., III CZP 33/01, LEX nr 52571). Przez istotne zagadnienie prawne należy rozumieć problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398<sup>13</sup> § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

W skardze kasacyjnej brak istotnego zagadnienia prawnego w takim rozumieniu. Pierwsze z przedstawionych „zagadnień” dotyczy sytuacji, w której rzeczywistą przyczyną zakończenia stosunku pracy przez pracownika jest wola podjęcia pracy u innego pracodawcy, a pracownik w celu uniknięcia konieczności oczekiwania na zakończenie okresu wypowiedzenia rozwiązuje umowę o pracę w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. Sytuacja taka nie występuje jednak w rozpoznawanej sprawie, co czyni to zagadnienie pozornym na tle ustalonego stanu faktycznego. Jak wynika z poczynionych ustaleń, rzeczywistą przyczyną zakończenia stosunku pracy przez

powodów w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. było powzięcie przez nich informacji – już po zawarciu porozumienia o rozwiązaniu umów o pracę z końcem sierpnia 2021 r. - o tym, że pozwana nie odprowadzała składek na ubezpieczenia społeczne od ich wynagrodzeń, poczynwszy od listopada 2019 r. (przez okres 20 miesięcy). Nieopłacanie składek przez pracodawcę miało w rzeczywistości miejsce i w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego stanowi wystarczającą przyczynę do skorzystania przez pracownika z trybu rozwiązania umowy o pracę przewidzianego w art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. Przesłanką rozwiązania stosunku pracy przez pracownika bez wypowiedzenia na podstawie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. jest bowiem dopuszczenie się przez pracodawcę ciężkiego naruszenia podstawowych obowiązków wobec pracownika. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 4 marca 1999 r., III ZP 3/99 (OSNAPiUS 1999 nr 17, poz. 542), o jej wystąpieniu decyduje obiektywnie istniejący stan ciężkiego naruszenia praw pracownika, nie zaś powołanie się przez pracownika (zwłaszcza w piśmie rozwiązującym umowę o pracę), że pracodawca nie wywiązał się wobec niego z podstawowych obowiązków. Zatem o zasadności rozwiązania umowy o pracę w omawianym trybie decydują zaistniałe okoliczności faktyczne oraz ich zakwalifikowanie jako ciężkie naruszenie przez pracodawcę podstawowych obowiązków wobec danego pracownika. Nie ma też znaczenia dążenie (w ten sposób) do zmiany pracodawcy i trudno w takiej sytuacji zakazywać pracownikowi zsynchronizowania daty rozwiązania stosunku pracy z nawiązaniem nowego stosunku pracy. Innymi słowy, wola podjęcia niezwłocznie nowej pracy nie pozbawia pracownika prawa do rozwiązania stosunku pracy z dotychczasowym pracodawcą, jeśli ziściły się przesłanki z art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. (zob. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 stycznia 2020 r., III PK 5/19, LEX nr 3011506). Co więcej, Sąd Najwyższy dopuszcza możliwość rozwiązania przez pracownika stosunku pracy dopiero po zapewnieniu sobie nowego zatrudnienia, ciężko bowiem oczekiwać od pracownika, żeby działając racjonalnie miał się pozbawić z dnia na dzień środków do życia, bez zapewnienia sobie nowego źródła utrzymania (zob. wyrok z dnia 10 września 2020 r., III PK 43/19, LEX nr 3080508). Dokonane przez Sądy orzekające w niniejszej sprawie stanowcze ustalenie, że przyczyną rozwiązania przez powodów umów o pracę w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. było nieodprowadzanie przez skarżącą składek na ubezpieczenia społeczne od ich wynagrodzenia powoduje, że omawiane

„zagadnienie prawne” wykracza poza podstawę faktyczną zaskarżonego wyroku, a jego wyjaśnienie nie jest konieczne dla rozstrzygnięcia sprawy. Przedstawianie w skardze jako istotnego zagadnienia prawnego problemu, który dotyczy sfery faktów, a nie wykładni prawa, nie może być zatem podstawą przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2012 r., I UK 312/11, LEX nr 121542).

Natomiast drugie ze sformułowanych przez skarżącą „zagadnień” było już przedmiotem licznych wypowiedzi orzecznictwa, które zostało zresztą w sposób obszerny przedstawione w uzasadnieniu wyroków Sądów obu instancji.

Tylko dla porządku wypada więc powtórzyć, że przez analogię do podobnego określenia zawartego w art. 52 § 1 k.p., użyty w art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. zwrot „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków” należy rozumieć jako bezprawne (sprzeczne z obowiązującymi przepisami bądź zasadami współżycia społecznego) działania lub zaniechania pracodawcy z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa, polegające na niedopełnieniu podstawowych obowiązków objętych treścią stosunku pracy i niosące zagrożenia dla istotnych interesów pracownika (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2000 r., I PKN 516/99, OSNAPiUS 2001 nr 16, poz. 516; z dnia 10 maja 2012 r., II PK 220/11, LEX nr 1211159; z dnia 10 listopada 2010 r., I PK 83/10, LEX nr 737372; z dnia 8 października 2009 r., II PK 114/09, OSNP 2011 nr 9-10, poz. 127 oraz z dnia 20 listopada 2008 r., III UK 57/08, LEX nr 1102538). Zwrot ten jest klauzulą generalną, która niejednokrotnie wymaga skonkretyzowania na tle indywidualnie rozstrzyganego przypadku. Desygnat „ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków wobec pracownika” nie odnosi się do stopnia winy pracodawcy (gdyż wystarczające jest wskazanie naruszenia tych obowiązków i brak zachowania przez pracodawcę należytej staranności), ale dotyczy on stopnia naruszenia interesów pracownika. W zakres ochrony wchodzi nie tylko interesy o charakterze prawnym, ale też wszystkie inne życiowo istotne. Przyjmuje się, że pracownik nie jest uprawniony do rozwiązania umowy o pracę bez wypowiedzenia w trybie art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p., jeżeli naruszenie podstawowego obowiązku przez pracodawcę nie wpłynęło negatywnie na jego sytuację. Ocena tych następstw powinna być zindywidualizowana, odnosząca się do obiektywnych okoliczności zaistniałych w sprawie (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 19 czerwca 2018 r., II BP 5/17, LEX



nr 2508534; z dnia 18 maja 2017 r., II PK 119/16, LEX nr 2306362; z dnia 18 stycznia 2022 r., II PSKP 77/21, LEX nr 3352119).

Niemniej jednak nie można zgodzić się z zawartą w omawianym „zagadnieniu” tezą skarżącej, że istnieją sytuacje, w których nieopłacenie przez pracodawcę składek na ubezpieczenie społeczne pozostaje bez negatywnego wpływu na sytuację pracownika. Z punktu widzenia pracownika brak odprowadzenia za niego składek na ubezpieczenia społeczne stanowi w każdej sytuacji istotne zagrożenie jego interesów, uzasadniające uznanie tego naruszenia za ciężkie naruszenie podstawowych obowiązków pracodawcy, w rozumieniu art. 55 § 1<sup>1</sup> k.p. (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 18 marca 2014 r., II PK 176/13, OSNP 2015 nr 7, poz. 89 czy z dnia 20 listopada 2008 r., III UK 57/08, LEX nr 1102538). Stosunek ubezpieczenia społecznego ma pewien szczególny, trójstronny charakter i nie można uznać, że brak odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne ma znaczenie tylko dla relacji pracodawcy jako płatnika składek z organem rentowym, ponieważ część składki finansowana jest z wynagrodzenia pracownika, który otrzymuje wynagrodzenie pomniejszone o należne składki, a zatem, gdy te składki nie są przez pracodawcę odprowadzane, to dotyczy to bezpośrednio interesów pracownika.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy na podstawie art. 398<sup>9</sup> § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

[ms]